

Raportti Terve Kunta 2007 -päiville

Mitä hallitusohjelmissa terveyden edistämisestä?

Katsaus aikaisempiin hallitusohjelmiin Terve Kunta -päivien (2007) osallistujien ehdotuksia

Sisällysluettelo

Johdanto	2
Katsaus aikaisempiin hallitusohjelmiin	2
Holkerin hallitus (1987–1991)	2
Ahon hallitus (1991–1995)	3
Lipposen I hallitus (1995–1999)	3
Lipposen II hallitus (1999–2003)	4
Vanhasen hallitus (2003–2007)	5
Ehdotuksia uuden hallituksen ohjelmaan	7
Kyselyn toteuttaminen	7
Yhteenveto ehdotuksista	8
Ehdotukset teemoittain	8
Terveyden edistäminen elinkaaren eri vaiheissa (yhteensä 31 ehdotusta)	8
Ehkäisevä päihdetyö (26)	9
Terveyskäyttäytyminen (14)	10
Terveyden edistäminen eri hallinnonaloilla/kaikissa politiikoissa (13)	10
Terveyden edistämisen voimavarat (11)	10
Terveyden edistämisen seuranta ja arviointi (11)	10
Perheiden terveyden edistäminen (10)	11
Terveyden edistäminen koulutuksessa (10)	11
Valtionohjauksen vahvistaminen (10)	11
Terveyden edistäminen kunnan tehtävänä (8)	12
Terveyserojen kaventaminen (7)	12
Syrjäytymisen ehkäisy (6)	12
Elämänhallinta (4)	12
Vammaisten terveyden edistäminen (3)	12
Kansansairauksien ehkäisy ja hoito (3)	13
Ehkäisevän työn arvostus (2)	13
Seksuaalinen kaltoinkohtelu (2)	13
Sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeet (2)	13
Yksilön vastuu terveyden edistämisessä (2)	13
Muut (18)	14
Muut kommentit	14
Luottamushenkilöiden/päätäjien rooli terveyden edistämisessä (3)	14
Sektoreiden välinen yhteistyö (2)	15
Muut	15
Liite	16

Johdanto

Suomalaisen terveystalitiikan tärkeimmät linjaukset tehtiin vuodesta 1972 alkaen lainsäädännön ohella valtioneuvoston vuosittain hyväksymisissä kansanterveystyön viisivuotissuunnitelmissa. 1990-luvulla niiden merkitys kuitenkin väheni valtion normiohjauksen päätyttyä sosiaali- ja terveydenhuollossa. Sitten hallituksen omat linjaukset on esitetty hallitusohjelmissa, valtakunnallisissa terveystalitiittisissa ohjelmissa sekä talous- ja toimintasuunnitelmissa.

Seuraavan hallitusohjelman alustavassa valmistelussa on useilta eri tahoilta esitetty, että terveyden edistämisen tulisi olla keskeinen teema seuraavan hallituksen työsuunnitelmassa (esimerkiksi Liite). Yhtenä vaihtoehtona on ehdotettu terveyden edistämisen politiikkaohjelmaa¹.

Tässä kaksiosaisessa selvityksessä on koottu aineistoa havainnollistamaan, miten terveyden edistäminen on sisällytynyt aikaisempiin hallitusohjelmiin ja millaisia teemoja käytännön työstä vastaavien asiantuntijoiden mielestä olisi nostettava esiin. Jälkimmäistä asiantuntijaryhmää edustavat tässä selvityksessä ne 71 henkilöä, jotka vastasivat Terve Kunta 2007 -päivien osallistujille tekemämme internet-kyselyyn.

Esitämme melko pikaisesti tehdyn selvityksen tulokset sellaisenaan tausta-aineistoksi ja virikkeeksi.

Katsaus aikaisempiin hallitusohjelmiin

Hallitusohjelmista² selvitettiin 1970-luvulta alkaen väestön terveyden edistämiseen liittyviä lausumia. 1970-luvulla ja 1980-luvun alkupuolella tällaisia lausumia ei hallitusohjelmissa ollut.

Holkerin hallitus (1987–1991)

Pääministeri Harri Holkerin hallituksen ohjelmasta (30.4.1987) on seuraavaan poimittu selkeästi väestön terveyden edistämiseen viittaavat lausumia. Näiden poimintojen lisäksi välillisesti hyvinvoinnin edistämiseen viittaavia lausumia oli Energiapolitiikka-, Perhepolitiikka- ja Ympäristöpolitiikka -luvuissa:

Hallituksen toiminnan lähtökohdat

- Hallituksen toimien keskeisenä lähtökohdana on pyrkimys omalta kansalliselta pohjalta uudenaikaiseen ja tasa-arvoiseen hyvinvointiyhteiskuntaan.

Työelämän uudistaminen

- Työntekijäin turvallisuuden parantamiseksi on ajoissa ennen heidän asemaansa koskevia ratkaisuja yhteistoimintamenettelyssä ensisijaisesti selvitettävä ja todettava työntekijöiden uudelleen kouluttamisen ja -sijoittamisen tarve ja mahdollisuus.
- Työsuojelulainsäädäntöä uudistetaan siten, että tavoitteena on estää tilanteet, joissa työntekijä joutuu jatkamaan terveyden ja hengen menettämisen vaarantavaa työtä.

¹Pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelmassa käynnisti neljä politiikkaohjelmaa, joilla tarkoitetaan laajoja, poikkihallinnollisia tehtäväkokonaisuuksia hallituksen keskeisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Politiikkaohjelmat koostuvat eri ministeriöiden toimialoihin kuuluvista toimenpiteistä, hankkeista ja määrärahoista. Politiikkaohjelmille on määriteltä yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet. : tietoyhteiskuntaohjelma (pääministeri); työllisyysohjelma (työministeri); yrittäjyyden politiikkaohjelma (kauppa- ja teollisuusministeri); kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma (oikeusministeri). <http://www.valtioneuvosto.fi/toiminta/politiikkaohjelmat/fi.jsp>

² <http://www.valtioneuvosto.fi/tietoa-valtioneuvostosta/hallitukset/hallitusohjelmat/fi.jsp>

Ahon hallitus (1991–1995)

Pääministeri Esko Ahon hallituksen hallitusohjelmassa (26.4.1991) kiinnitettiin välillisesti huomiota väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen luvuissa 9. Asuminen, 14. Liikenne ja viestintä ja 10. Sosiaali- ja terveydenhuolto Seuraavaan on poimittu lausumia, joissa suoraan viitataan terveyden edistämiseen:

Sosiaali- ja terveydenhuolto

- Kansalaisten terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia edistetään panostamalla ennaltaehkäisevään toimintaan.
- Alkoholin käyttöä erityisesti lasten ja nuorten osalta pyritään vähentämään.
- Vanhusten ja vammaisten selviytymistä kotona tai kodinomaisissa olosuhteissa parannetaan.
- Ympäristön pilaantumisen aiheuttavien terveysriskien ja -haittojen tutkimusta, torjuntaa ja ennaltaehkäisyä edistetään.

Lipposen I hallitus (1995–1999)

Pääministeri Paavo Lipposen hallituksen ohjelmasta (13.4.1991) on seuraavaan poimittu selkeästi väestön terveyden edistämiseen viittaavat lausumat:

Työllisyyden ja yhteisvastuun hallitus

- Hallitus toimii seuraavien neljän vuoden aikana toisiaan vahvistavien kehittämissuuntien mukaisesti niin, että vuosituhannen vaihteeseen mennessä
 - ...
 - kansallinen hyöty toteutuu ja kansalaisten hyvinvointi turvataan Euroopan unionin jäsenyydessä ja unionin kehittämisessä, johon Suomi antaa vahvan oman panoksensa.
- Hallitus sitoutuu tässä ohjelmassa esitettyihin vastuullisiin ja vaikeisiin päätöksiin. Niiden seurauksena suomalainen hyvinvointiyhteiskunta uudistuu omien voimavarojemme mukaiseksi ja kansalaiset voivat hyväksyä sen oikeudenmukaisena, tehokkaana ja reiluna.

Verotus

- Hallitus toimii aktiivisesti Euroopan unionissa siten, että
 - energia ja haittaveroja yhdenmukaistetaan ja tasoa nostetaan,
 - ...

Koulutus, tiede ja kulttuuri

- ...Erityistä huomiota kiinnitetään syrjäytymisvaarassa olevien ja syrjäytyneiden nuorten aseman parantamiseen.

Sosiaali- ja terveyspolitiikka sekä työelämän kehittäminen

- Sosiaali- ja terveyspalvelut, ansiosidonnainen sosiaaliturva ja vähimmäisturva muodostavat hyvinvointiyhteiskunnan ytimen, Niiden turvaamiseksi sosiaali- ja terveysturvassa tarvitaan vaalikauden aikana merkittäviä, rakenteellisia muutoksia ja menojen karsimista.
- Palvelurakenteen muutosta edistetään avohoitoa ja välimuotoisia palveluita kehittämällä. Erityisesti kiinnitetään huomiota syrjäytymisen ehkäisemiseen ja heikoimmassa asemassa oleviin ryhmiin....
- Ehkäisevä sosiaali- ja terveyspolitiikka on tärkeä yksilön elämän hallinnan ja omatoimisuuden näkökulmasta sekä taloudellisista syistä. Edistetään erityisesti työkykyä ylläpitävää toimintaa ja varhaiskuntoutusta.

Työelämän kehittäminen

- ...Työntekijöiden työkyvystä, terveydestä ja osaamisesta huolehditaan...

Hallinnon kehittäminen

- Hallituksen tavoitteena on hyvinvointiyhteiskunnan peruspalvelujen turvaaminen koko maassa.

Lipposen II hallitus (1999–2003)

Pääministeri Paavo Lipposen II hallituksen hallitusohjelmassa (15.4.1999) kiinnitettiin useissa kohdissa huomiota väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Esimerkiksi luvun 5. Elinkeinopoliittikka alaluku Liikenne, luvun 6 Oikeusturvapolitiikka ja tasa-arvo alaluku Tasa-arvo ja luvun 10 Ympäristö ja asuminen ala-luku Asuminen, rakentaminen ja yhdyskunnat sisältävät terveyden edistämiseen välillisesti liittyviä mainintoja. Seuraavaan on poimittu hallitusohjelmasta lausumia, joissa suoraan viitataan terveyden edistämiseen:

Oikeudenmukainen ja kannustava – sosiaalisesti ehjä Suomi

- Kansalaisten hyvinvointi ja turvallisuus vahvistuvat, ihmisten omaehtoista ponnistelua hyvinvointinsa edistämiseksi kannustetaan.

Koulutus, tiede ja tasa-arvo

Koulutus- ja tiedepoliittikka

- Jokaisen oppilaan hyvän minäkuvan muodostumista edistetään.

Kulttuuripoliittikka

- Erityishuomio kiinnitetään nuorisotyöttömyyden torjuntaan, syrjäytymisen ehkäisemiseen sekä koululaisten iltapäivätoiminnan laajentamiseen ja sisällölliseen kehittämiseen.
- Tuetaan etenkin terveyttä edistävää sekä lasten ja nuorten kasvua tukevaa liikuntaa.

Sosiaali- ja terveystaloudellinen politiikka, työelämä

Köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisy ja aktiivinen sosiaalipoliittikka

- Köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisemisellä haetaan erityisesti ratkaisuja pitkäaikaistyöttömien, mielenterveys- ja päihdeongelmaisten, ylivelkaantuneiden ja heidän perheidensä kasautuviin elämänhallinta- ja toimeentulo-ongelmiin.
- Tavoitteena on tehostaa varsinaista sosiaalityötä syrjäytyneiden aseman parantamiseksi sekä turvata niiden asema, jotka eivät itse kykene vastaamaan omasta toimeentulostaan.
- Hallitus edistää hallinnonalojen välistä yhteistyötä huono-osaisempien väestöryhmien toimeentuloon, työhön, koulutukseen, asumiseen, yhdyskuntarakenteeseen, elinympäristöön ja palvelutarpeisiin liittyvien ongelmien ratkaisemiseksi, syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseksi ja poistamiseksi.

Sosiaali- ja terveyspalvelut

- Väestön terveys ja sen edistäminen otetaan yhdeksi julkista ja yleistä päätöksentekoa ja toimintaa ohjaavaksi sekä siihen vaikuttavaksi tekijäksi.
- Terveystaloudellisen sääntöjä selkeyttämällä pyritään yhteen sovittamaan erikoissairanhoidosta, kansanterveystyöstä ja työterveyshuollosta toimiva kokonaisuus.
- Vanhustenhuollon palveluja kehitetään kiinnittäen huomiota erityisesti kotisairaanhoidon, kotipalveluihin, kotona asumisen tukeen ja kuntoutusmahdollisuuksien parantamiseen sekä palveluiden laatuun.

- Toteutetaan vaiheittain koko väestön mahdollisuus saada yhteisistä varoista tuettua hammashuoltoa.

Perhepolitiikka

- Hallitus edistää sellaisia olosuhteita ja eri toimijoiden välistä yhteistyötä, jolla tuetaan vastuullista vanhemmuutta, turvallista kasvuympäristöä ja kasvua tasapainoiseen aikuisuuteen.
- Pyritään lisäämään päivähoidon joustavuutta siten, että se nykyistä paremmin vastaa varhaiskasvatuksen ja muuttuneiden työmarkkinoiden tarpeisiin.
- Selvitetään toimintatapoja, joilla voidaan riittävän varhaisessa vaiheessa estää lasten ja nuorten syrjäytymiskehitys.
- Monipuolistetaan perhekasvatusta ja muita lastenkasvua ja kehitystä edistäviä palveluja sekä lastensuojelun tukitoimia.
- Kiinnitetään erityistä huomiota lasten ja nuorten alkoholin ja muiden päihteiden käytön ennaltaehkäisyyn ja käytöstä aiheutuvien haittojen hoitamiseen.
- Vahvistetaan lasten psykiatrista tutkimusta ja hoitoa.

Työelämän kehittäminen

- Työterveyshuoltoa uudistetaan tavoitteena sen laadullinen ja ammatillinen kehittäminen, työssä käyvän väestön työssä selviytyminen ja korvausjärjestelmän kannustavuuden parantaminen.
- Kunnallisten terveyskeskusten toimintaa kehitetään siten, että pienten työpaikkojen työterveyshuolto pystytään turvaamaan.

Vanhasen hallitus (2003–2007)

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen hallitusohjelmassa (24.6.2006) kiinnitettiin useissa kohdissa huomiota väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Esimerkiksi luvut 3.6. Sukupuolten välinen tasa-arvo, 8. Asuminen, 10. Ympäristöpolitiikka ja 13.2. Liikennepolitiikka sisältävät terveyden edistämisen välillisesti liittyviä mainintoja. Seuraavaan on poimittu hallitusohjelmasta lausumia, joissa suoraan viitataan terveyden edistämiseen:

Sosiaali- ja terveystaloudellinen politiikka

4.1. Sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut

- Väestön terveyden edistäminen, sairauksien ennaltaehkäisy sekä yksilön elämänhallinnan, työ- ja toimintakyvyn ja omatoimisuuden tukeminen ovat keskeisiä sosiaali- ja terveystaloudellisen politiikan tavoitteita.
- Väestön terveyseroja pyritään kaventamaan määrätietoisin sosiaali- ja terveystaloudellisin toimin sekä vahvistamalla terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin näkökulmaa yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja toiminnassa.
- Tavoitteena on väestön tarpeista lähtevä hoidon saatavuuden, laadun ja riittävän määrän turvaaminen maan eri osissa asiakkaan maksukyvystä riippumatta.
- Hallitus tekee alkoholihaittojen ehkäisyä koskevan ohjelman ja valtioneuvoston periaatepäätöksen.
- Hallitus valmistelee huumausainepoliittisen toimenpide-ohjelman vuosille 2004–2007.
- Selvitetään mahdollisuudet parantaa julkisen hammashuollon saatavuutta.
- Työterveyshuollon kokonaistilanne ja kehittämistarpeet selvitetään.

4.3. Vanhusten hoiva

- Ensisijainen tavoite vanhustenhuollossa on ikääntyvien kotona asumisen tukeminen. Palvelujärjestelmää on uudistettava tästä näkökulmasta edistäen ikääntyvien toimintakykyä ja omatoimisuutta heille soveltuvan kuntoutuksen ja terveyttä edistävän liikunnan uusien toimintamalleja.

4.5. Köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisy

- Köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseksi tarvitaan työttömyyden alentamisen lisäksi ensisijaisen sosiaaliturvan kehittämistä.
- Syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja asiakkaan omatoimisuuden edistämiseksi tarvitaan yhteis- palvelupisteiden ja moniammatillisen yhteistyön lisäämistä kuntien sosiaali-, terveys- ja opetustoimen, työvoimatoimistojen, Kelan ja muiden toimijoiden välillä.

4.6. Lasten turvallinen kasvuympäristö

- Lapsiperheiden aseman parantaminen, vanhemmuuden tukeminen sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen ovat hallituskauden keskeisiä tehtäviä.
- Perustetaan lapsiasiavaltuuden virka. Lapsi- ja perhepolitiikkaa koskevia kysymyksiä käsitellään erityiskokoonpanossa sosiaalipoliittisessa ministerivaliokunnassa.
- Turvallinen kasvuympäristö ja siihen liittyvät lasten ja nuorten palvelut lisäävät hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta.
- Tarvitaan laajaa yhteistyötä eri yhteiskunnan toimijoiden välillä vanhempien kasvatustuun ja tukiverkkojen vahvistamiseksi.
- Lapsille ja perheille suunnattujen peruspalvelujen laatu turvataan ja palveluja parannetaan huolehtimalla riittävästä ja pysyvästä henkilökunnasta ja turvallisista olosuhteista sekä lisäämällä henkilöstöä lasten ja nuorten palveluihin.
- Valtio ja kunnat yhdessä turvaavat lasten ja nuorten kasvuedellytyksiä kehittämällä neuvola- järjestelmää, lasten päivähoitoa ja koulua, kouluterveydenhuoltoa sekä muita tukipalveluita ja edistämällä moniammatillisia ja varhaiseen puuttumiseen perustuvia toimintatapoja.
- Lasten mielenterveysongelmiin ja niiden ennaltaehkäisyyn kiinnitetään erityistä huomiota.
- Ehkäistään lapsiperheiden köyhyyttä ja ylisukupolvisia syrjäytymisen ketjuja.
- Lasten ja nuorten alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäisemiseksi tarvitaan määrätietoisia toimia.
- Laaditaan toimintaohjelma lapsiin kohdistuvan väkivaltaviihteen rajoittamiseksi.

Työelämä

- Hallitus kohdistaa kehittämispanoksia erityisesti tasa-arvon edistämiseen, työn ja perheen yhteensovittamiseen, henkiseen työsuojeluun ja hyvinvointiin työssä, työssä jaksamiseen ja työaikaseurannan kehittämiseen, työkykyä ylläpitävään toimintaan sekä ikääntyvän työvoiman erityistarpeisiin.

Koulutus, tiede ja kulttuuri

6.1 Koulutus- ja tiedepolitiikka

- Terveellisen ja turvallisen oppimisympäristön takaamiseksi on tärkeää lisätä koulurakentamisen, erityisesti peruskorjauksen määrärahoja.
- Varhaisen puuttumisen ja ennaltaehkäisevien toimenpiteiden edistämiseksi lisätään tukiope- tusta ja vahvistetaan erityisopetusta ja oppilashuoltoa.
- Opiskelijoiden opintososiaalista asemaa kohennetaan...

6.2 Kulttuuri

- Liikuntapolitiikan painopiste on lasten ja nuorten liikunnassa sekä myönteisessä liikunta- kasvatuksessa. Valtion liikuntamäärärahoja kohennetaan lasten ja nuorten terveyttä edistä- vään sekä kasvatuksellisuutta ja eettisyyttä korostavaan liikuntaharrastukseen. Aikuisten, ikääntyvien ja erityisryhmien terveyden ja toimintakyvyn edistämistä liikunnan avulla tue- taan.

- Perusnuorisotyön voimavarat turvataan ja ennaltaehkäisevää päihde- ja huumetyötä vahvistetaan.

Ehdotuksia uuden hallituksen ohjelmaan

Kyselyn toteuttaminen

Terve Kuntapäiville 5.1. 2007 mennessä ilmoittautuneille, joilla oli toimiva sähköpostiosoite (N=xx) lähetettiin seuraava sähköpostiviesti:

Mitä hallitusohjelmaan terveyden edistämisestä?

Eduskuntavaalit ovat edessä ja puolueet valmistelevat jo esityksiään ja vaatimuksiaan seuraavaan hallitusohjelmaan. Viime vuosien kokemukset osoittavat, että asioiden tulisi jo tässä vaiheessa olla keskusteltavina, jos ne aiotaan saada mukaan hallitukseen osallistuvien puolueiden yhteiseen sopimukseen hallitustyön sisällöstä ja tavoitteista.

Tämä sähköposti on lähetetty Terve Kunta -päiville ilmoittautuneille, jotka ovat ilmoittaneet myös email-osoitteensa. Tavoitteenamme on kerätä tausta-aineistoa tiistaina 23.1. klo 13.15 - 15.00 järjestettävään rinnakkaisohjelmaan: Arjen ahertajien terveiset terveyden edistämisestä hallitusohjelmaan.

Tässä ensimmäisessä lyhyessä kyselyssä pyydämme Sinua kuvaamaan ja myös perustelemaan ne tärkeimmät terveyden edistämisen asiat, joista tulisi saada maininta seuraavaan hallitusohjelmaan. Pyydämme lähettämään vastaukset torstain 11.1 aikana. Ensimmäisen kyselyn vastauksista kokoamme yhteenvedon, listaamme yleisimmät ehdotukset ja lähetämme ne uudelleen ilmoittautuneille mahdollisia kommentteja ja täydennyksiä varten. Toisella kierroksella pyydämme myös asettamaan ehdotukset tärkeysjärjestykseen.

Rinnakkaisohjelmassa esitellään aluksi kyselymme tulokset. Kyselyvastausten perusteella tulemme pyytämään muutamien ehdotusten tekijöitä esittelemään ehdotuksensa ja niiden perustelut.

Pyydämme esittämään ehdotukset internet-lomakkeessa, joka aukeaa alla olevasta linkistä:
http://www.webropol.com/p.aspx?t=1&l=128204_0261f476bfd946a7³

Kyselyn toteuttaa tutkija Anne-Marie Rigoff (TedBM -hanke, Stakesin Tampereen alueyksikkö p. 03-3551 4311)

Yhteistyöterveisin
Tutkimusprofessori Matti Rimpelä, Stakes

Nettilomakkeessa pyydettiin kuvailemaan ja perustelemaan tärkeimmät terveyden edistämisen asiat, joista mielestäsi tulisi saada maininta seuraavaan hallitusohjelmaan. Vastaamiseen oli valmiina tila kolmelle ehdotukselle ja erikseen niiden perusteluilla. Lisäksi oli mahdollisuus kirjoittaa aiheeseen liittyvä vapaamuotoinen kommentti.

³ Kysely on suljettu

Terve Kunta 2007 -päiville 12.1 mennessä lähetettiin em. sähköpostiviesti uudelleen. Kyselyyn saatiin 18.1. mennessä 71 henkilöltä yhteensä 172 vastausta.

Yhteenveto ehdotuksista

Vastaukset ryhmiteltiin teemoiksi, joita hahmottui yhteensä 19 ja lisäksi 18 yksittäistä muuta ehdotusta. Teemoista laaja-alaisin oli Terveyden edistäminen elinkaaren eri vaiheissa, johon sijoitettiin lapsuutta ja nuoruutta, työikäisiä ja ikääntyneitä koskevat ehdotukset. Seuraavassa esitetään ehdotusten teema-alueet:

<i>Ehdotus</i>	<i>Ehdotusten lukumäärä</i>
1. Terveyden edistäminen elinkaaren eri vaiheissa	31
2. Ehkäisevä päihdetyö	26
3. Terveyskäyttäytyminen	14
4. Terveyden edistäminen eri hallinnonaloilla/kaikissa politiikoissa	13
5. Terveyden edistämisen voimavarat	11
6. Terveyden edistämisen seuranta ja arviointi	11
7. Perheiden terveyden edistäminen	10
8. Terveyden edistäminen koulutuksessa	10
9. Valtionohjauksen vahvistaminen	10
10. Terveyden edistäminen kunnan tehtävänä	8
11. Terveyserojen kaventaminen	7
12. Syrjäytymisen ehkäisy	6
13. Elämänhallinta	4
14. Vammaisten terveyden edistäminen	3
15. Kansansairauksien ehkäisy ja hoito	3
16. Ehkäisevän työn arvostus	2
17. Seksuaalinen kaltoinkohtelu	2
18. Sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeet	2
19. Yksilön vastuu terveyden edistämässä	2
20. Muut	18

Ehdotukset teemoittaan

Terveyden edistäminen elinkaaren eri vaiheissa (yhteensä 31 ehdotusta)

Raskauden aika (1)

Lapsuus ja nuoruus (12)

Tyypiesimerkki:

- "Lasten ja nuorten hyvinvointi. Lasten oikeudet nostettava esille samalla tavalla kuin aikuistenkin."
- "Lasten ja nuorten terveyden edistämiseen ja ehkäisevään toimintaan panostaminen."
- "Koululaisten ja opiskelijoiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäisy."

Perustelut:

- "Lapset ovat joutuneet ottamaan vastaan yhteiskunnan heidän vanhemmilleen kerääntyneet paineet. Lapset on kasvatettu yhä enemmän muualla kuin kotona. Ehkä tämä on aiheuttamassa nuorten opiskeluun, työelämään ja perheen perustamiseen jonkinlaista välinpitämättömyyttä ja toivottomuutta. Kova kilpailu alkaa jo nuoresta ja on oltava todella tehokas ja osaava nuoresta, jota me aikuisetkaan emme pysty olemaan edes elämäkokemuksemme opettamana."
- "Terveys alkaa lapsuudessa, jos tämä vaihe hukataan, menetetään yksilön elämän kannalta paljon ja hinta on myöhemmin monikertainen."
- "Koulujen riittävä moniammatillinen oppilashuolto tukee lapsen kehitystä ja kasvua. Kriisitilanteissa varhainen auttaminen ehkäisee oppimisvaikeuksia ja syrjäytymistä. Terveydenhuollossa tulisi olla

riittävästi voimavaroja koulujen ehkäisevään työhön, myös lääkäreitä ja psykologeja tukemaan terveydenhoitajien työtä."

Työikäiset (8)

Tyypiesimerkki:

- "Työterveyshuoltojen aseman vahvistaminen työikäisten terveyden edistämiseksi."
- "Terveyden edistäminen työhyvinvoinnin näkökulmasta tulisi olla huomattavasti korostuneemmin esillä. Yksilön hyvinvointiin työyhteisössä vaikuttavat mm. työkyvyn ylläpitäminen (tyky), terveyden itsehoito, yhteistoiminta, kuntoutus, työsuojelu, työterveyshuolto ja ilmapiiri jne."

Perustelut:

- "Lääkäripulan seurauksena työnantajat ostavat työterveyshuoltoilta nykyisin runsaasti sairaanhoitopalvelua ja tärkeä, oleellinen työterveydestä huolehtiminen jää taka-alalle liian paljon. Kattavat työterveyshuoltopalvelut ovat loistava mahdollisuus tehostaa työikäisten terveyden edistämistä. Selkeämpi ja parempi vastuunjako työikäisten sairaanhoitoasioissa myös tarpeen - verenpainetauti, diabetesta, tules-vaivoja sairastavien työikäisten hoidon seuranta ja siihen liittyvä terveyden edistämistyö olisi järkevää olla työterveydenhuollon kokonaisvastuulla."
- "Työssä jaksaminen ja työvoiman riittävyys. Työhyvinvoinnista huolehtiminen on tulevaisuudessa hyvä kilpailuvaltti organisaatiolle."

Ikääntyneet (8)

Tyypiesimerkki:

- "Vanhusten ravitsemus on otettavan enemmän esille terveyden edistämisen ohjelmassa."
- "Ikääntyneiden laitostumista estettävä. Omaehtoiseen selviytymiseen tarvitaan kunnossa olevat liikuntaelimet. Lonkka- ja polvinivelleikkaukseen pääsyä nopeutettava."

Perustelut:

- "Huomiota tulisi kiinnittää niin laitoksissa kuin avopalveluiden piirissä olevien vanhusten ravitsemukseen. Esim. nykyiset tutkimukset ovat osoittaneet että oikeanlainen ravinto tukee kuntoutumista ja toimintakykyisyyttä, mutta silti esim. laitoksissa asuvista vanhuksista moni potee huonoa ruokahalua ja joskus jopa aliravitsemusta. Ajoittain terveysintoilu rasvojen vähentämisen suhteen voi olla jopa kohtalokasta heikosti syövä vanhuksen kohdalla, koska terveyskriteerit ohjaavat niukkaenergisemmän ruokavalioon, kun nimenomaan hänen pitäisi nauttia energiatiheätä ruokaa. Eli ravintosuosituksia jotka tehdään kansallisesti eivät päde monenkaan vanhuksen kohdalla vaan tilanne pitää katsoa aina vanhuksen kokonaistilanteen kannalta sopivaksi."
- "Jokainen kotona selviytyjä antaa resursseja muuhun terveyden- ja sairaanhoitoon. Vuosikin lisää kotona asumista säästää vähintään kolme vuosityöpäivä laitoksessa."

Ehkäisevä päihdetyö (26)

Tyypiesimerkki:

- "Päihdepolitiikka uusiksi! Ihmisille tulee järjestää työtä ja mielekkyyttä elämään. Vastikkeettoman rahan jakamista tulee välttää ja käyttää nekin rahat palkan maksuun. Vaikeasti työllistettävien hankkeet ovat hyviä, pitävät syrjäytyneet edes jotenkin urillaan."
- "Päihteiden käytön vähentäminen."
- "Alkoholipolitiikan uudelleen käsittely. Verojen kohottaminen ja sitä kautta hinnan korotukset."

Perustelut:

- Päihteiden käytön vähentämiseen on käytettävä myös veropoliittisia keinoja, mutta "tarpeelliseksi" itsensä tunteva ei altistu niin herkästi päihteisiin. Tutkimuksen keinoin pitää yrittää päästä alkoholismien synnyinsijoille ja tuhota mahdolliset himogeenit."
- "Päihteiden käytön aiheuttamat haitat eivät ole vähentyneet. Päihteiden käyttöä ei usein havaita riittävän ajoissa ja esim. perusterveyden huollossa ei välttämättä käytetä tehokkaaksi havaittuja menetelmiä kuten mini-interventiota. Tarpeen on myös aikaisempaa enemmän kiinnittää huomiota miten ja missä vaiheessa nuorten päihteiden käyttöön kiinnitetään huomiota. Nykyisin on käytössä erilaisia havahduttamisohjelmia ja palveluja, joiden vaikuttavuudesta ei kuitenkaan ole näyttöä."
- "Alkoholin aiheuttamat terveysriskit ja haittavaikutukset perheissä tulevat vasta nyt tai myöhemmin näkymään, mutta aivan varmasti niitä on. Suomessa herännyt uusi viini kulttuuri-> kännit punaviinillä:"

Terveyskäyttäytyminen (14)

Tyypiesimerkki:

- "Vähärasvaisten ja vähäsokeristen tuotteiden hinnanalennus."
- "Omaehtoisen liikuntaan kannustamiseen esim. lääkärit kirjoittamaan liikuntareseptejä lääkereseptien sijaan. Liikunta tehtävä helpoksi, vaivattomaksi ja mukavaksi kokemukseksi. Ei syyllistämistä vaan kannustamista."

Perustelut:

- "Jos oikeasti halutaan saada tässä yltäkylläisessä maassa joitakin ravitsemuksellisia muutoksia, pitäisi myös valtion osallistua talkoisiin, koska yksilön painon pudottaminen tuo mukanaan niin paljon positiivisia asioita viime kädessä myös yhteiskunnalle, joten se kannattaa aina!"
- "Oma ehtoiseen liikuntaan kannustamiseen esim. lääkärit kirjoittamaan liikuntareseptejä lääkereseptien sijaan. Liikunta tehtävä helpoksi, vaivattomaksi ja mukavaksi kokemukseksi. Ei syyllistämistä vaan kannustamista."

Terveyden edistäminen eri hallinnonaloilla/kaikissa politiikoissa (13)

Tyypiesimerkki:

- "Terveyden edistäminen kaikissa politiikoissa -teeman lanseeraaminen käytäntöön. Poikkihallinnollisen terveyden edistämisen vastuun, oikeuksien ja mahdollisuuksien käyttöön oton vahvistaminen. Sosiaalisten, ihmisiin kohdistuvien ja terveysvaikutusten ennakoarvioinnin hyödyntäminen päätöksenteossa ja palveluissa."
- "Terveyden edistämistyö tulisi mainita kaikilla hallinnonaloilla. Hallitusohjelman tulisi velvoittaa hallinnonalat yhteistyöhön terveyden edistämisen kulmakivien löytämiseksi."

Perustelut:

- "Terveydenhuollon menot ja tarpeet vain kasvavat, mikäli muut tahot eivät huomioi omissa toimissaan terveyden edistämistä. Terveydenhuolto yksinään ei kykene ratkaisemaan hyvinvointia. Kärjitetysti terveydenhuolto nykyisillä resursseillaan "korjaa muiden aiheuttamia haittoja ja ongelmia."
- "Terveyden edistäminen kuuluu kaikille. Kaikki väestöön vaikuttavat ratkaisut vaikuttavat myös terveyteen."

Terveyden edistämisen voimavarat (11)

Tyypiesimerkki:

- "Liikalihavuuden torjuntaa tehostettava. Asennekasvatusta lisättävä jo päiväkotikäytössä oleville, kouluterveydenhuollon resursseja lisättävä."
- "Varhainen ja ennaltaehkäisevä puuttuminen lasten ja perheiden pahoinvointiin ja syrjäytymiseen edellyttää em. rakenteiden ja strategioiden toteuttamiseksi neuvoloihin, kouluihin, sosiaalitoimeen riittäviä resursseja. Näyttöön perustuvia tutkimuksia varhaisen puuttumisen vaikuttavuudesta ole-massa, resursseja toteuttaa niitä ei ole riittävästi. Hintakaan ei ole palveluketjun tässä päässä este, kun verrataan lastenpsykiatriisiin hoitopäivämaksuihin ja huostaanoton hintaan."
- "Resursseja ja painotusta lapsiin ja nuoriin ennaltaehkäisevän toiminnan merkeissä. Esim. kouluterveydenhuoltoon lisää henkilökuntaa ja päiväkoteihin myös psyk.terveydenhuollon ammattilaisten työpanosta."

Perustelut:

- "Huolestuttava lihavuuden lisääntyminen uhkaa kansaamme lähitulevaisuudessa 2. tyypin diabetes-pommina."
- "Valtakunnallinen tutkimusnäyttö resurssivajeesta terveysneuvonnassa sekä neuvoloissa että koulu-terveydenhuollossa, lapsiperheiden kotipalvelutoiminta hävinnyt lähes kokonaan, oppilashuollon resurssit puutteelliset kouluilla."
- "Ajoissa ongelmiin puuttuminen ja niiden selvittäminen on aina helpompaa kuin kasautuneiden ongelmien hoitaminen. Mitä aiemmin on mahdollista havaita ja puuttua perheiden/lasten pahoinvointiin niin asiat eivät ehkä välttämättä mene niin pitkälle että esim. lastensuojelun tarvitsisi puuttua asiaan."

Terveyden edistämisen seuranta ja arviointi (11)

Tyypiesimerkki:

- "Kunnilla tulisi palvelujen järjestäjinä sekä niiden tuottajina ja rahoittajina olla käytettävissään yhteisiä mittareita ja arviointivälineitä, joilla ne osaisivat arvioida asukkaittensa todellista hyvinvointia ja tehdä oikeita asioita oikeaan aikaan (ennakolta) hyvinvoinnin edistämiseksi."
- "Systemaattisten, vertailukelpoisten seurantajärjestelmien ja arviointikulttuurin luominen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi."

Perustelut:

- "Näitä mittareita (mm. asukkaiden terveydentila, työkykyisyys yms.) tulisi jatkossa käyttää "positiivisina indikaattoreina" myös valtionosuuksien määrätymisperusteina, ja nimenomaan myönteisessä mielessä niin, etteivät ne nykykäytännön mukaisesti ainakaan "rankaisi" kuntia, joissa on onnistuttu asukkaiden todellisen toimintakyvyn ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on hyvä keino hallita näköpiirissä olevaa palvelutarpeen ja kustannusten kasvua."
- "On vaikea toimia, mikäli sen pohjaksi ei ole relevanttia tietoa."

Perheiden terveyden edistäminen (10)

Tyypiesimerkki:

- "Psykososiaalisesti kunnolla työnohjattu kodinhoitaja pikkulapsiperheisiin -näennäisesti mahdollisimman laajalla rintamalla, ettei leimautumista. Todellinen painopiste ongelmaperheissä. Nimenomaan kova lapsipsykologinen/psykiatrinen taustaohjaus olisi oltava."
- "Huomioita perheiden yhteisiin terveyttä edistäviin mahdollisuuksiin, asioiden mahdollistaminen"

Perustelut:

- "Olen tullut tulokseen, että huumeidenkäytön, rikollisuuden ja kaikenlaisen ongelmakäyttäytymisen ehkäisy olisi tehtävä varhaislapsuudessa ja jo lyhyessä aikaa sen jälkeen. Muu on kosmetiikkaa (auttaa toki ilmiänsä ja olotilaa sekä). Kaikilla lapsilla olisi oltava oikeus siihen, että heidän oma äitinsä ja sinänsä on kykenevä heitä hoitamaan."
- "Työelämä imee vanhemmista "mehut" harrastaa lasten kanssa"

Terveyden edistäminen koulutuksessa (10)

Tyypiesimerkki:

- "Sosiaali- ja terveystieteiden koulutusohjelmien kehittäminen edelleenkin terveyden edistämisen osaamista vahvistavaksi. On kyllä nytkin ohjelmassa, mutta käytännössä jää kuitenkin piiloon tai peittyä kliinisten aineiden opetukseen ja oppimiseen. tai niiden arvostamiseen..."
- "Terveystieteistä myös lisää peruskoulujen viikko-ohjelmaan."

Perustelut:

- "Tällä hetkellä terveys sana ei paljon terveystieteiden OPS:ssa näy. Terveyden edistäminen esimerkiksi sairaalassa ja niissä oppiaineissa, joissa perehdytään erilaisten sairauksien hoitoon ja harjoitellaan käytännön kentillä, on aivan piilossa oleva asia....Opetussuunnitelmissa huonosti explisiittisesti havaittavissa ja mitä on sitten toteutuksessa...."
- "Nykyisin ei näytä kotona saadut opit menevän "perille"."

Valtionohjauksen vahvistaminen (10)

Tyypiesimerkki:

- "Terveyden edistämistyön kansallisen ohjauksen kiristäminen."
- "Lainsäädäntöön lisäsäännös siitä miten kansanterveyslaissa olevaa terveyden edistämistä koskevaa velvoitetta noudatetaan kunnissa eli velvoite talousarvion yhteydessä asettaa tavoitteet terveyden edistämiseksi taloussuunnittelukaudella, joka on talousarviovuotta pidempi. Korvamerkitty valtionosuus eli määrätty prosentti-osuus terveyden edistämiseen."
- "Velvoite käyttää resurssit juuri terveyden edistämiseen on tarpeen."

Perustelut:

- "Kunnan terveydenhuolto on jatkuvaa tulipalojen sammuttamista, reaktiivista hoitotyötä. Terveysturvallisuuteen (vrt. paloturvallisuus) proaktiiviseen panostamiseen ei ole pakkoa, hoitotyöhön sen sijaan on. Sitä tehdään, mitä on pakko tehdä."

- "Terveyden edistämisestä on helppo luistaa, kun talousarviot ovat tiukalla. Luullaan, että terveyden edistäminen tapahtuu itsestään ilman lisäresurssointia. Erilaiset hankkeet lisäävät vain hetkellistä innostusta asiaan. Jos toiminta on vain projektiluonteista, siitä ei tule koskaan osaa arvostettua normaalia toimintaa."
- "Kulunutta ilmaisua käyttäen se säästää pitkällä aikavälillä korjaavat työn resursseja."

Terveyden edistäminen kunnan tehtävänä (8)

Tyypiesimerkki:

- "Luottamushenkilöille lisää koulutusta (pakollista) aiheesta."
- "Terveyden edistämisen yhdys henkilön rooli ja tehtävät kunnassa tulisi määrittellä, samoin häneltä vaadittava koulutus ja hänelle annettavat resurssit työhön sekä kuka on hänen esimiehensä."

Perustelut:

- "Luottamusihmiset linjaavat kunnan toimintaa, laativat ja hyväksyvät budjetin. Jos he ymmärtävät ja näkevät terveydenedistämisen tärkeyden niin he antavat siihen myös resursseja."
- "Tällä hetkellä tehtäviä hoitavat hyvin eri koulutuksen saaneet henkilöt ja usein muiden töiden ohella eikä kaikissa kunnissa ole edes nimetty kys.henkilöä. Myöskin Nimettyjen kohdalla ei aina ole esimestä terveyden edistämisasiossa nimetty. Tehtävä on erittäin vaativa ja vaatii ylempää ammattikorkeakoulututkintoa tai yliopistotutkintoa /preventiivinen hoitotyö, terveyden edistämisen tutkinto yms.)."

Terveyserojen kaventaminen (7)

Tyypiesimerkki:

- "Sosioekonomisten terveyserojen kaventaminen."

Perustelut:

- "Sosioekonomiset terveyserot ovat Suomessa jyrkät ja ne ovat kasvaneet viimeisen kahden kymmenen vuoden aika. Sosioekonomisia terveyseroja kaventamalla saadaan koko väestön terveyden tilaa selvästi parannettua."

Syrjäytymisen ehkäisy (6)

Tyypiesimerkki:

- "Syrjäytymisen ehkäiseminen - miten vaikutetaan ettei syrjäytyminen siirry sukupolvelta toiselle? Voiko yhteisöllisyys (yhteisöllisyyshoito, siedätyshoito) olla yksi lääke tähän?"

Perustelut:

- "Valitettavan usein syrjäytyminen kulkee suvuittain. Lapsena saatu malli on vahva kumppani ja sitä on vaikea pois oppia. Vanhemmilla on vahvat oikeudet lapsiinsa nähden, mutta mitkä ovat velvollisuudet ja niiden laiminlyönnin sanktiot?"

Elämänhallinta (4)

Tyypiesimerkki:

- "Yleiset työhön ja tavoitteisiin liittyvät vaatimukset jotenkin realiteetteihin. Ajan ja arjen hallinta kuiriin....miten se hallitusohjelmaan tulisi, sitä en osaa sanoa, mutta yleinen yhteiskunnallinen arvokeskustelu siitä että on 24 tuntia aikaa vuorokaudessa ja mihin se riittää....miksi on kiire ja miksi painostetaan tekemään tai tehdään yli voimavarojen. Mistä iskostuu työntekijöihin ja jopa lapsiin ja nuoriin ajatus että on mentävä koko ajan ja oltava ylitehokas."

Perustelut:

- "Tämä ylitehokkuus syö ihmisiä ja terveyttä....ainakin jonkin rajan ylittämisen jälkeen.."

Vammaisten terveyden edistäminen (3)

Tyypiesimerkki:

- "Vammaisille tasavertainen elämä."

Perustelu:

- "Monessa asiassa unohtamme heikommat."

Kansansairauksien ehkäisy ja hoito (3)

Tyypiesimerkki:

- "Aikuisten terveyden edistäminen laaja-alisesti niin, että pystytään vähentämään kansansairauksia. Kansansairauksien ehkäisyyn ja hoitoon tulisi saada riittävästi henkilöstöä ja se tulisi priorisoida nykyistä tärkeämmäksi."

Perustelu:

- "Tällä hetkellä terveystieteiden työpanos menee valtaosin päivistystopotilaiden ja muiden sairauksien hoitoon. Kansansairauksien ehkäisy ja hoito on lapsenkengissä. Käypä hoito -ohjelmien toteuttaminen on tuu pahasti. Muuten tulevaisuudessa hoidamme entistä sairaampia vanhuksia."

Ehkäisevän työn arvostus (2)

Tyypiesimerkki:

- "Ehkäisevän työn arvostusta tulisi lisätä. Teknologia ja erikoistuminen on saanut "ylivallan". Enemmän tutkimusta ja julkisuutta terveyden edistämiseen. Hallituksella on keinoja ohjalla kehitystä tähän suuntaan."

Perustelu:

- "Kulunutta ilmaisua käyttäen se säästää pitkällä aikavälillä korjaavat työn resursseja."

Seksaalinen kaltoinkohtelu (2)

Tyypiesimerkki:

- "Erityisesti nuoria ajatellen on kehitettävä maksuttomia ja lain takaamia tuki- ja auttamismuotoja seksuaalista väkivaltaa kohdanneille tytöille ja pojille."

Perustelut:

- "Nuorille on asuinpaikasta huolimatta taattava todellinen mahdollisuus saada tietoa seksuaaliseen kaltoinkohteluun liittyvistä asioista, tietoa auttavista tahoista. Apua on oltava saatavilla kohtuullisten ja nuorelle mahdollisten etäisyyksien päässä henkilöiltä, joilla on asiantuntemusta ja herkkyyttä kohdata nuori, jolla on kokemusta seksuaalisesta kaltoinkohtelusta. Hoitomuotoja tulee kehittää siten, että ne olisivat automaattisesti, maksuttomasti ja lain velvoittamana nuoren ulottuvilla ja saatavilla. Tuen tulee huomioida nuoruus erityisesti ja nuoren toiveet hoidon/tuen suhteen."

Sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeet (2)

Tyypiesimerkki:

- "Valtion myöntämien kansallisten sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankerahoitukset suunnataan yhä suuremmissä määrin terveyttä edistävien hankkeiden tukemiseen."

Perustelut:

- "Nykyisin hankerahoituksesta menee paljon vaikeiden ongelmien korjaamiseen ja osittain myös kuntien perustyön paikkaamisen. Ehdotetulla painotuksella yritettäisiin siirtää painopistettä ennaltaehkäisyyn (sydän- ja verisuonitaudit, lihavuus, alkoholi, tupakointi, tapaturmat)."

Yksilön vastuu terveyden edistämässä (2)

Tyypiesimerkki:

- "Väestön tietojen ja taitojen kartuttaminen omaa terveyttään koskevissa asioissa. Valtakunnallinen "itsehoitokampanja". Päivystävään lääkäriin hakeutumisen kynnyksen kohottaminen itsearviointiin ja muun hoitohenkilökunnan antaman opastuksen keinoin."

Perustelut:

- "Päivystyskäyntien kynnys on oman, n 25 vuoden kokemuksen mukaan laskenut ja väestön tietämys tavanomaisten sairauksien itsehoitosta on heikentynyt. Tarvittaisiin eri hallinnon alojen pitkäaikaista yhteistyöohjelmaa ja -kampanjointia väestön tietotaitojen lisäämiseksi STM:n ohjauksessa. Oma aihe vaikka joka viikolle/kuukaudelle. Kallista, mutta todennäköisesti pitkällä aikavälillä kannattavaa."

Muut (18)

Tyypiesimerkkejä:

- "Terveyden edistämisen ennalta ehkäisevää työtä, toimintamahdollisuuksia ja palveluja tulisi vahvistaa. Moniammatillista yhteistyötä ja sen toimintaedellytyksiä tulisi kehittää eteenpäin. Terveyden edistämässä tulisi huolehtia terveysneuvonnan ja -kasvatuksen sekä sairauksien ehkäisemisen ja hoitamisen ohella terveyttä edistävästä elinympäristöstä, elinoloista ja valintamahdollisuuksien luomisesta."
- "Perusterveydenhuollon lisäkoulutus tulisi tehdä pelkästään kuntien/sairaaloiden palkkalistoilla ilman keikkafirmoja."
- "Ehkäisyneuvolatoiminta takaisin niihin terveyskeskuksiin, joista se on poistunut väestövastuun myötä."
- "Terveyskeskusvastaanottomaksujen korotus."
- "Perintövero pois vanhoja omaisiaan hoitavilta tai huomattavasti näiden hoitoon osallistuvilta."
- "Ajokorttitarkastukset potilaan hyvin tuntevan lääkärin hoidettavaksi."
- "Asuin- ja työtilojen terveellisyden turvaaminen. erityisesti huonetilat, joissa lapset elävät on saata-va terveellisiksi. esimerkiksi homekoulut on pikaisesti hävitettävä."
- "Yhdenvertaisuusohjelma."
- "Lapin läänissä toimivat sosiaali- ja terveysalan järjestöt ovat vuosia tehneet kuntien kanssa yhteistyötä asukkaiden hyvinvoinnin turvaamiseksi ja lisäämiseksi. julkisella ja kolmannella sektorilla on omien tehtäviensä lisäksi yhteinen hyvinvointipoliittinen tehtävänsä, jossa korostuu järjestöjen moninaiset roolit. järjestöillä on mahdollisuus toimia monissa eri rooleissa, kuten palveluja täydentävänä toimijana, vaihtoehtoisten palvelujen tuottajana sekä uusien toimintamallien ja työtapojen kehittäjänä. esimerkiksi lapin läänissä on noin 280 sosiaalialan palvelusopimusta, joista 120 - 130 on järjestöillä. järjestöyhteistyöllä voidaan hyödyntää järjestöjen moninaisia yhteistyöverkostoja ja järjestöjen osaamista erilaisilla painopistealueilla: - vapaaehtoistoiminta - harrastus- ja virkistystoiminta - asiantuntijuus - tiedonvälitys - vertaistoiminta - ohjaus ja neuvonta - vaikuttamistoiminta - palveluntuottaminen - koulutus - hankkeet ja projektit (järjestöbarometri 2006.) sosiaali- ja terveysalan järjestöjä arvioidaan olevan suomessa noin 13 000. sosiaali- ja terveysalan järjestöt toimivat monilla kuntalaisten hyvinvointiin liittyvillä sektoreilla. paikallisyhdistysten toimialat järjestöbarometrin mukaan: - aistivammayhdistykset - invalidiyhdistykset - kansanterveysyhdistykset - lastensuojeluyhdistykset - nuorisokasvatusyhdistykset - päihdeyhdistykset - vanhusyhdistykset."

Muut kommentit

Luottamushenkilöiden/päätäjien rooli terveyden edistämässä (3)

Kommentti:

- "Yhteys kunnan päätöksentekijöihin tärkeä! He tarvitsevat tietoa kuntalaisten terveydestä päätösten tueksi. Terveysvaikutusten arviointi myös tärkeä, mutta vaatii vielä osaamista kunnassa. Myös erikoissairaanhoidon rooli terveyden edistäjänä esille."
- "Toisaalta se että terveyteen sosiaaliseen ja psyykkiseen terveyteen liittyy tunne tarpeellisuudesta, on ihmisjoukko, joita ei kukaan tarvitse, osa ei työllisty, vaikka on osaamista....Terveyden arvon ja merkityksen ymmärtäminen päätäjien maailmassa...kuntatasolla, tietoisuus näille maallikkopoliitikoille jotka tekevät kunnissa strategialinjauksia ja pohtivat erilaisten toimien tärkeysjärjestystä, painopisteet ennaltaehkäisyyn entistä enemmän...sinne ihmisiä ja hyvin suunniteltua koulutusta ja yhteistyötä terveyden edistämistä osaavien tahojen kanssa..."
- "Terveydenedistäminen on tärkeää! Näin ajattelee ihan varmasti jokainen meistä, jotka Terve Kunta päiville tulee ja vastaa näihin kysymyksiin. Niin minäkin! Äänemme ei kuitenkaan ole kantanut kuntalliseen päätöksen tekoon, koska edelleen tätä täytyy niin kovasti vakuutella. Olen itsekin kuntapäätätjä, tunnettu terveydenedistäjä, mutta tiukan euron aikaan puheeni palkitaan ymmärtävällä hymyllä muutosten ja tekojen sijaan. Meidän edistäjien sijaan pitäisi näilläkin päivillä olla mukana ne vastustajat. Pitänee ensi vuonna ryhtyä diktaattoriksi ja määrätä kuntamme vastahanka päätäjät Helsinkiin teidän oppinne. Josko siitä jäisi siemen itämään! Yritetäänkö?!"

Sektoreiden välinen yhteistyö (2)

Kommentti:

- "Yhteenvetona Jotta tavoite ”parempi terveys kaikille” saataisiin täytettyä, on kuntien kaikkien sektoreiden osallistuttava!"
- "Näkisin, että terveyden edistämisessä vaikuttavuutta saataisiin parhaiten niin, että kaikki toimijat alueellisesti puhaltisivat yhteen hiileen. Erikoissairaanhoidonkin tulisi olla keskeinen terveyden edistämisen toimija omalla paikallaan. Tämä edellyttää mielestäni alueellisesti hyvin toimivia hoitopolkuja. Ehkäpä asiaa auttaisi, jos kaikki miettivät, mitä terveyden edistäminen oman yksikköme työssä ja perustehtävässämme tarkoittaa. Kiitos tästä mahdollisuudesta olla vaikuttamassa tärkeisiin kysymyksiin."

Muut

Kommentti:

- "Olisi siirryttävä organisaatioiden muutoksesta ja kehittämisestä ihmisen tärkeään asemaan järjestelmän pyörittäjänä. Turvallisuus ja usko yksilöön tuo enemmän tulosta kuin organisaatioiden kehittäminen. Palvelurakenteen muutos tehdään nyt niissä työskentelevien ihmisten kautta ei selvästi määrittelemällä mitä säilytetään ja mistä luovutaan. Suomalaiset ovat aina halunneet työelämässään selviä suuntia ja selvää vastuunjakoa. Nyt ne ovat kateissa."
- "Syömisestä ja juomisesta on tullut ajanvietettä. Huomio on tehty maallikon näkökulmasta. En ole terveysalan ihmisiä muuten kuin oman terveyteni vaalija ja ylläpitäjä, mitä minä voin tehdä. nimi-merkillä "Kukaan ei pidä minusta, niin hyvää huolta kuin minä ite."
- "Viinaveroa on turha nostaa, koska naapurimaasta on helppo hakea alkoholia. Nostaminen tässä vaiheessa ei auta mitään."
- "Myös lääkärit tulisi saada innostumaan terveyden edistämisestä enemmän. Hoitohenkilöstö ei saa riittävästi tukea lääketieteen edustajilta työssään. Työnjaon kehittäminen painottuu liiaksi akuuttiin sairauksien hoitoon. Väestövastuupalkkio ehkäisee terveyden edistämisen toteutumista."
- "Näen terveyden ja yleisen hyvinvoinnin toisiinsa limittyvinä asioina."
- "Toivotaan, että vihdoin tuodaan esille uusi ylemmän amk:n tutkinto ja nimenomaan terveyden edistämisen koulutusohjelma. Tutkintonimikkeestä kertominen ja mitä todellakin tuo YAMK tarkoittaa, eli ei ole sama kuin amk. Oppilaitosten vastuuta myöskin markkinointityössä ja julkisuuteen tuomisessa on tärkeää. Samoin ne, jotka ovat luoneet kyseisen koulutusohjelman eli miksi tähän on lähdetty ja tällä nimikkeellä?"
- "Olisi hyvä, jos voisimme itse kirkastaa ajatuksemme siitä, kenen tehtävä terveyden edistämistyö lopulta on! Yleensä päädytään päättäjään = terveyslautakuntaan. Terveysltk:n päätöksistä kuitenkin yli puolet käsittelee suoraan organisaation toimintaa (hankinnat, tietohallinta, tilat yms.) koskevia kysymyksiä, karkeasti puolet jäljelle jääneestä puolesta koskee palvelusuhdeasioita (=työlaki, valtakunnalliset sopimukset), ja toinen puoli valtaosin taloutta. Olisi hyvä nähdä, että paikallistason terveydenhuollon voimavarat ovat valtaosin sidotut tehtäviin, joihin terveydenhuolto itse pystyy vaikuttamaan vain kovin vähän. Tästä syystä "terveys kaikissa politiikoissa" olisi operationalisoitava kunnan tasolla ja - kuten ensimmäinen ehdotus sanoo, ohjausta olisi kiristettävä lainsäädännöllisin ja taloudellisin keinoin."
- "Kansansairauksien ennaltaehkäisyyn on panostettava, muutoin eivät resurssit riitä 15-20 vuoden kulluttua sairauksien hoitoon. PARAS-hanke, kuntien yhdistäminen tai suuremmat soster-alueetuksin tuovat ratkaisua vanhenevan ikäluokan ongelmiin."
- "Yhteiskunnan rahapäätökset ovat tärkeitä arvostusviestejä kansalaisille, siksi alkoholi- ja tupakkaveron korotus ja perhetukipäätökset ym. ovat tärkeitä. Jos voimme palauttaa yhteisöllisyyden arvon hyvinvointi kasvaa pienemmälläkin kansantulolla."
- "TÄRKEÄÄ: Päivystyskäyntien varaaminen niitä OIKEASTI tarvitseville ja lisääntyvien "varmuuden vuoksi" -käyntien sääntelyä tarvittaessa ent. enemmän maksupolitiikalla, mutta samanaikaisesti luottamuksen lisäämistä muun hoitohenkilöstön ammattitaitoon."

Liite

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry; Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry
Terveyden edistämisen keskus ry

HALLITUSOHJELMAKANNANOTTO 28.3.2006

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteisenä kantana me allekirjoittaneet kolme keskusjärjestöä vetoamme, että hallitusohjelmaan sisällytetään seuraavat suomalaisten hyvinvoinnin ja terveyden kannalta olennaiset tavoitteet:

1. Arjen ympäristöjen on tuettava eri väestöryhmien hyvinvointia ja terveyttä.

- Hyvinvointi on yhteydessä voimaantumiseen, jolla tarkoitetaan ihmisten omaehtoista itsensä auttamista ja mahdollisuutta tehdä itseään koskevia päätöksiä. Voimaantuminen edellyttää, että varmistetaan kaikille mahdollisuus toimintaan jaitsensä kehittämiseen kuten työhön, kouluttautumiseen ja harrastuksiin sekä turvallisentulevaisuuden odotukseen.
- Terveys on tärkeä voimavara yksilön voimaantumisen mahdollistajana. Siksi on luotava olosuhteet, jotka auttavat yksilöä pitämään huolta omasta ja elinympäristönsä terveydestä jo ennen mahdollisten ongelmien ja sairauksien syntyä. Terveyttä edistävät olosuhteet tarkoittavat esimerkiksi mahdollisuuksia liikkumiseen, terveelliseen ravintoon ja sosiaaliseen kanssakäymiseen sekä riittävään lepoon.
- Yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvointi ja terveys rakentuvat tai jäävät rakentumatta arjessa. Siksi hyvinvointi ja terveys on huomioitava kaikissa suunnittelu- ja päätöksentekoprosesseissa yhteiskunnan eri aloilla ja tasoilla. Päätöksenteon hyvinvointi- ja terveysvaikutusten (ihmisiin kohdistuvien vaikutusten) ennakoarviointi on yksi esimerkki siihen liittyvistä käytännön keinoista, joiden toteutumista on edistettävä ja tuettava.
- Työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista on kehitettävä. Se on merkittävä keino lisätä lapsiperheiden ja siten sekä nykyisten että tulevien työikäisten hyvinvointia ja terveyttä (työssä jaksamista).
- Perhetaustaltaan erilaisten lasten ja nuorten tervettä kasvua ja kehitystä tukeva ympäristö on turvattava nostamalla alkoholiveroa. Lisäksi on turvattava päivähoiton ja koulujen toiminnan kokonaisvaltainen kehittäminen ja riittävä resursointi. Terveyden ja sosiaalisen tasa-arvon kannalta juuri päiväkoti- ja kouluympäristöt ovat keskeisiä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä syrjäytymisen ehkäisyareenoita.

2. Seuraavan hallitusohjelman painopisteiksi on valittava hyvinvointi- ja terveyserojenkaventaminen sekä köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisy. Köyhyyskierteet on katkaistava määrätietoisesti.

- Merkittävimmiiksi tavoitteiksi on asetettava sosioekonomisten terveyserojen kaventaminen. Nämä erot ovat viime vuosina vain kasvaneet. Kansanterveyttä edistetään tehokkaimmin vaikuttamalla terveyden taustatekijöihin ja kohdentamalla toiminta parantamaan niiden väestöryhmien terveyttä, joihin terveysongelmat kasautuvat.
- Toimeentuloturva, etenkin vähimmäistoimeentuloturva, on parannettava niin, että sillä voi tulla toimeen. Samalla on selvitettävä kansalaisen perustulon toteuttamisen edellytykset ja merkitys. Toimeentuloturvan jälkeenjääneisyys reaaliensioiden kehitykseen verrattuna on korjattava.
- Resursseja on suunnattava syrjäytymisen ehkäisyyn ja varhaiseen tukeen. Erityisesti on ehkäistävä lasten ja nuorten syrjäytymistä ja opintojen keskeyttämistä sekä eri ikäryhmien päihdehaittoja.
- Syrjäytymiskierteet on katkaistava määrätietoisesti eri hallinnonalojen ja toimijoiden yhteistyönä. On kehitettävä uusia räätälöityjä toimintatapoja ja suunnattava työhön uusia resursseja.
- Pitkäaikaistyöttömille, vajaakuntoisille ja ikääntyville on kehitettävä työ- ja toimintamahdollisuuksia.
- Lapsiköyhyys on poistettava hallituskauden aikana.
- Lääkekuuluissa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuissa on otettava käyttöön yksi yhteinen maksukatto ja siten ehkäistävä syrjäytymistä.

3. Hyvinvointipalvelujen saatavuus ja riittävyys on turvattava maan eri osissa sekä eri ikä- ja väestöryhmille tasapuolisesti.

- Sosiaali-, terveys-, opetus-, liikunta-, nuoriso- ja kulttuuritoimi vastaavat keskeisistä hyvinvointipalveluista. Niiden järjestämis- ja rahoitusvastuun on oltava edelleen julkisella sektorilla eli valtiolla ja kunnilla.
- Hyvinvointipalvelujen tuottamisessa on selkiytettävä julkisen sektorin, järjestöjen ja yritysten roolit ja vastuunjaot. Lisäksi on varmistettava edellytykset niiden kumppanuuden kehittymiselle. Hyvinvointipalveluissa kilpailuttamista on toteutettava maltillisesti niiden erityisluonteen takia. Kilpailutuksen vaikutuksia palvelujen laatuun ja niiden käyttäjiin, kustannuksiinsekä eri palveluntuottajatahoihin on seurattava tutkimusten avulla. Palvelujärjestelmän rahoituksen kestävyys on varmistettava.

4. Yleishyödyllisten yhteisöjen, erityisesti järjestöjen, asema ja pitkäjänteiset toimintaedellytykset on edelleen turvattava.

- Kansalaistoiminnalle – ja järjestöille sen merkittävänä konkreettisena ilmentymänä – on annettava riittävät toimintaedellytykset, sillä se vahvistaa kansalaisten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristön kehittämiseen ja päätöksentekoon. Samalla vahvistetaan ihmisten osallisuutta, luottamusta ja niiden myötä myös sosiaalista pääomaa.
- Yleishyödyllisten yhteisöjen asemaa on selkiytettävä ja tunnustettava järjestöjen toiminnan yleishyödyllinen luonne.
- Rahapelimonopoliin asema ja keskeinen rooli suomalaisen hyvinvoinnin tukijana ja järjestöjen toiminnan tärkeimpänä rahoittajana on turvattava. Samalla on varmistettava järjestöjen toimintaedellytysten, erityisesti rahoituksen, pitkäjänteisyys.
- Järjestöjen toiminnalla sekä järjestöjen ja kuntien kumppanuudella on Suomessa vahva perinne. Julkisen vallan ja järjestöjen vuoropuhelua ja kumppanuutta on vahvistettava luomalla niille pysyviä käytäntöjä ja foorumeja valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti.
- Suomen on asetettava Euroopan Unionissa (EU) tavoitteeksi, että EU huomio kansalaisjärjestöjen monipuolisen toiminnan ja tunnustaa niiden yleishyödyllisen merkityksen ja luo tältä pohjalta niille toimintaedellytykset.

Lisäksi pidämme tärkeänä, että edelleen toteutetaan eri hallinnonalojen yhteistyötä edistäviä politiikkaohjelmia, joista yksi voisi tulevalla hallituskaudella keskittyä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen sekä sosiaalisten ongelmien ja suurten kansansairauksien ehkäisyyn.

Helsingissä 28.3.2006

SOSIAALI- JA TERVEYSJÄRJESTÖJEN YHTEISTYÖYHDISTYS YTY ry

Raimo Lindberg
puheenjohtaja

Jouko Vasama
pääsihteeri

SOSIAALI- JA TERVEYSTURVAN KESKUSLIITTO ry

Elli Aaltonen
puheenjohtaja

Riitta Särkelä
toiminnanjohtaja

TERVEYDEN EDISTÄMISEN KESKUS ry

Mikael Fogelholm
puheenjohtaja

Mika Pyykkö
toiminnanjohtaja